

Αλέξανδρος Β. Κοσμόπουλος

«Σχεσιοδυναμική Παιδαγωγική του Προσώπου»

εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα α΄ έκδοση: 1983, β΄ έκδοση: 1990, γ΄ έκδοση: 1995

Ο Αλέξανδρος Β. Κοσμόπουλος, διδάκτορας Παιδαγωγικής του Πανεπιστημίου της Σορβόνης και καθηγητής της Σχεσιοδυναμικής Παιδαγωγικής από το 1965 ανέδειξε τη σημασία του διαλόγου και των σχέσεων στο σχολείο που, από το 1983, εισηγήθηκε ως Σχεσιοδυναμική Παιδαγωγική με το βιβλίο του «ΣΧΕΣΙΟΔΥΝΑΜΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ».

Η Σχεσιοδυναμική Παιδαγωγική αμφισβητεί έντονα την παιδευτική και γενικότερη αποτελεσματικότητα του σύγχρονου σχολείου και θεωρεί, ως μοναδική οδό που μπορεί να οδηγήσει σε λύση, την ποιοτική θεώρηση του σχολείου και της εκπαιδευτικής διαδικασίας και τη θαρραλέα αντιμετώπιση (από όλους τους παράγοντες της Εκπαίδευσης) του κέντρου των προβλημάτων.

Το βαθύτερο κέντρο των προβλημάτων αυτών -κατά το συγγραφέα- βρίσκεται στην αίσθηση από τον εκπαιδευόμενο του Ά-ΣΧΕΤΟΥ που κυριαρχεί τόσο ανάμεσα στους διακηρυττόμενους στόχους και την πραγματικότητα του σχολείου (όπως και ανάμεσα στις κοινωνικοοικονομικές ανάγκες ή προσδοκίες και την παραγωγικότητα της εκπαίδευσης) όσο και ανάμεσα στα ενδιαφέροντα (και τις δυνατότητες) του μαθητή και τη σχολική μάθηση.

Είναι, όμως, λάθος να δοθεί η εντύπωση ότι το βιβλίο αυτό μιλάει μόνο για το «άσχετο». Προτείνει και περιγράφει μια Παιδαγωγική που βρίσκεται σε σχέση με το Πρόσωπο του εκπαιδευόμενου, που στοχεύει στην ανάπτυξή του και αντλεί από τη δυναμική των σχέσεων. Το βιβλίο ξεκινάει από το αδιέξοδο της σημερινής σχολικής πραγματικότητας και οδηγεί σταδιακά και συστηματικά στην προβολή, επιστημονική ανάλυση και περιγραφή μιας λεπτότατης και δυσκολότατης έννοιας και εμπειρίας, της Παιδαγωγικής Σχέσης.

Πού βρίσκεται ο πυρήνας του παιδαγωγικού ενεργήματος, -διερωτάται ο συγγραφέας- εκείνος που χρωματίζει κάθε παιδαγωγική πράξη και στον οποίο οφείλεται η παιδαγωγία, η μόρφωση του παιδαγωγούμενου; Δεν βρίσκεται, υποστηρίζει, ούτε στην προσωπικότητα του Δασκάλου, ούτε στο διδακτικό Αγαθό. Βρίσκεται μέσα στην υψηλής ποιότητας Παιδαγωγική Σχέση που αναπτύσσεται με δική της δυναμική ανάμεσα στον παιδαγωγό και στον παιδαγωγούμενο, ανάμεσα στον παιδαγωγούμενο και το διδακτικό αγαθό, ανάμεσα στο γονιό και το παιδί.

Στην ποιότητα της παιδαγωγικής σχέσης κρέμεται η παιδαγωγική της αποτελεσματικότητα, σχεδόν εξ ολοκλήρου. Την ποιότητα συνθέτουν χαρακτηριστικά πρώτον του παιδαγωγικού έργου και θεσμού (φιλοσοφικός, πολιτικός προσανατολισμός της Εκπαίδευσης, συνεχής επανέλεγχος της επιστημονικής, παιδαγωγικής και ιδεολογικής εγκυρότητας και αντικειμενικότητας των αναλυτικών προγραμμάτων και διαλογικός χαρακτήρας της διαδικασίας). Και δεύτερον τη συνθέτουν ποιοτικά χαρακτηριστικά της δυναμικής των σχέσεων που εκλύει ο εκπαιδευτικός και το εκπαιδευτικό πλαίσιο που εργάζεται. Τέτοια χαρακτηριστικά είναι αφενός μεν η υψηλή επιστημονική και ψυχοπαιδαγωγική του

κατάρτιση, αφετέρου δε οι σχεσιακές του ικανότητες, όπως η σωστή σχέση με τον εαυτό του, η θετική στάση προς το παιδί αλλά και το εκπαιδευτικό του έργο. Τονίζεται η μέγιστη σημασία των στάσεων στην ορθή σχεσιακή έκφραση και γι' αυτό η εκπαίδευση εκπαιδευτικών θεωρείται ως αποκατάσταση της προσωπικότητας.

Για να μελετήσει ο συγγραφέας διεξοδικά και σε βάθος αυτή την παιδαγωγική σχέση, τη φωτίζει με σύγχρονα δεδομένα της Κοινωνικής Ψυχολογίας, της Ψυχολογίας, της Ψυχανάλυσης και της Ανθρωπολογικής Παιδαγωγικής.

Πολλοί ειδικοί αναγνωρίζουν ότι ο συγγραφέας, με το έργο του αυτό, θεμελιώνει μια εντελώς νέα και μάλιστα ελληνογενή- Παιδαγωγική.

Ξεκινώντας από την ανάλυση της επίδρασης των κοινωνικών σχέσεων στην αντιπαιδαγωγικότητα των ενδοσχολικών σχέσεων, «ξεναγεί» τον ειδικό (και όχι μόνο) αναγνώστη στο γοητευτικό δρόμο της ορθής και συνάμα γνήσιας παιδαγωγικής σχέσης. Αλλά και ο «απλός» αναγνώστης που έχει ανάγκη να πληροφορηθεί γενικά και να αισθανθεί την τραγικά δύσκολη και συνάμα υπέροχη, όσο και αναγκαία, διανθρώπινη σχέση, δεν έχει καλύτερο, ίσως, μέσο από τη μελέτη αυτού του βιβλίου που, παρά τον όγκο του και την επιστημονική του βαρύτητα, διαβάζεται τόσο ευχάριστα.

Το βιβλίο αποτελείται από πέντε μεγάλα μέρη: Η Σχεσιοδυναμική Παιδαγωγική αίτημα των καιρών.

Η Σχεσιοδυναμική Παιδαγωγική του Προσώπου.

Η Παιδαγωγική Σχέση.

Μορφές σχέσεων στο σχολείο.

Η εξάρτηση της Σχεσιοδυναμικής Παιδαγωγικής από την ποιότητα και ικανότητα του παιδαγωγού.